

плюс Тернопільщина • Виходить у середу і п'ятницю

Незалежна громадсько-політична газета

4 сторінки

Наші воїни - Герої, пам'ять про них - безсмертна

■ У Тернополі орденами "Данила Галицького", "За мужність" II та III ступеня нагородили 36 військовослужбовців з Тернопільщини (посмертно).

Вручив нагороди рідним загиблих захисників заступник начальника Тернопільської ОВА Віктор Устенко.

"Іхній вчинок став подвигом та водночас нашим горем. Сьогодні ми вкотре віддаємо шану тим, хто без вагань віддав найдорожче - своє життя - за наші права, за територіальну цілісність України, за її світле майбутнє. Дякуємо за вашу силу і мужність. Дякуємо вам за ваших синів, чоловіків, братів, батьків", - сказав Віктор Устенко.

Перед врученням присутні хвилиною мовчання вшанували пам'ять усіх українців, які поклали своє життя за Батьківщину, та спільно з військовими капеланами помолитися за душі воїнів.

Посеред лісу, де високі смереки тягнуться до неба, а матінку-землю леліє запашний віночок барвистих квітів, вже здалека видніється хрест на невеличкій святині. Так хочеться якнайшвидше дістатися сюди, усамітнитися з чудовою навколошньою природою, уйти до храму і поділитися з Богом найпотаємнішими мріями. Це місце розташоване в урочищі Монастирок, що в селі Лісники неподалік від міста Бережани. Старожили споконвіку називають його святим, бо тут відчувається особлива Господня благодать. Тому й спогади такі болючі.

Відродилася слава Монастирка

Історія Монастирка сягає ще 17 століття. Раніше тут існував монастир отців Василіян, в якому мешкали ченці. Вони проводили Богослужіння, молилися за людей, допомагали хворим, опікувалися дітьми. На свято Преображення Господнього тут постійно відбувалися прощі, Хресна дорога. Як і багатьох українських святинь, біда не оминула й Монастирок. Війна, переслідування комуністами духовних осіб боляче позначились на історії святині. Все було знищено і сплюнд-

ровано, духовні цінності зневажено. Здавалося, навіть квіти перестали розквітати, пташки співати, бо все навколо було огорнуто великим смутком. Затихли церковні дзвони, замулилося джерело, припинилося духовне життя. Громадського діяча отця Василя Барана було засуджено до таборів.

Однак Божа слава не перевставала сяяти над Монастирком. З часів незалежності України люди почали відновлювати святиню. Допомогли bla-

Рідний дивокрай

У Кременецькому селі Серед левади за городом У чудодійнім джерелі - Вода цілюща і холодна. Купалось ясне сонце в нім, I місяць хлюпався рогатий. Краплини - перли осяні - Джмелі збирали волохаті. I подорожні йшли сюди, Й сільські веселі молодиці. Голубці голуб молодий Носив у дзьобику водицю. Послухайте: дзвенить вода, Життя любити закликає. Калина, наче молода, В люстерко срібне зазирає. Звучить джерелиця жива, Неначе пісня солов'їна. Встає заквітчана, нова, В джерелах вмита Україна.

Джерело із країни Дитинство. Воно неодноразово мені снилося і сниться дотепер. Його срібне незміgneоко дивилося в мою душу, втихомирюючи в ній бурі і незгоди. Воно напувало мене, доляючи час і відстань, свою життєдайною, цілющою водою. Щедро вливало в моє тіло жагучу силу, наповнюючи кожну клітинку божественною наснагою. Джерело моє дитинства - натхненник моїх сокровінних дитячих мрій. Я говорю про нього, як про живу істоту, невмиріючий струмінь, незгасну зірку, як про частинку самої мене.

...Пасті череду із п'яти-шести корів я почала із семи років. Ось тоді й познайомилася з ним. Джерело лежало на схилі високої гори, на якій росли пишні трави та запахущі квіти. Внизу розкинулася широка долина, переперезана синьою стрічкою вузької річки Горинь, що брала початок в сусідньому селі Горинка. У спекотні дні до джерела поспішали пастухи, щоб втамувати спрагу. Вони вклікали на коліна, нахилялися до води, черпали її долонями і пили найсолідший у світі напій, а потім скроплювали ним обличчя. Комбайнери, що молотив пшеницю з лану, завжди лягав на землю і припадав устами до води, щоб не бруднити

воду руками. Адже вода для нього була святою.

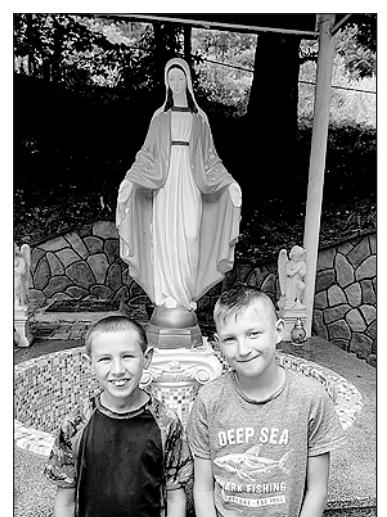
Свою череду я завжди випасала на горах, щоб бути біля джерела. Сиділа біля нього і милувалася його неперевершеною красою. Воно не було глибоким, та в невеличкій заглибинці пробивалися із мулу три малесеньких струмені-водограї. Вода стикала з гори дзюркотливим струмочком аж до підніжжя гори. Ця темно-зелена смужка із очерету та інших незнайомих мені болотяних рослин розділяла гору навпіл. У джерелі плавали маленькі жабки, там можна було побачити водяних жуків. Над ним кружляли метелики і бабки.

Одного разу, коли поспішаля до свого доброго мовчазного друга, щоб знову помріяти разом, аж завмерла з несподіванки - дика чорна куріпка пила із джерела воду. Та не сама, а із сімома чорними грудочками-курчатками. Напившись води, вони пішли ланцюжком у трави. Ця дивовижна картина й досі стоїть у мене перед очима.

Якось я взялася чистити джерело. Маленькими дитячими рученятами вибирала на мулі із його дна. Вода скаламутилася. Я так захопилася роботою, що не помітила, як моя череда пішла далеко, тож змушена була її шукати. Та коли наступного дня поспішила до джерела, воно зустріло мене оновленим і, як мені здається, вдячним. Тоді у ньому я побачила небо - голубе-голубе, чисте і сяюче. Мирне небо.

Ці спогади такі ясні й теплі, наче це було вчора. Мое рідне джерело - сіль улюбленої землі, нерукотворне диво Кременецького краю. Ти житимеш в моїм серці завжди і напуватимеш мене добром, снагою і любов'ю! Я вдячна тобі за те, що ти навчило мене мріяти і подарувало насолоду від найсмачнішої у світі води. А ще я знаю, що над тобою завжди кружляли добри ангели, охороняючи мое міле, далеке дитинство.

Раїса ОБШАРСЬКА

годійники з Австралії, місцева родина Оксани та Володимира Дзюбів, всі односельці. За деякий час тут збудовано нову церкву, відновлено цілюще джерело, встановлено фігури Ісуса Христа і Пресвятої Богородиці, відбудовано Хресну дорогу. З благословенням отця Романа Маслія відродилася призабута слава бережанського Монастирка.

Митрополит Тернопільсько-Зборівський Василій Семенюк свого часу пройшов з молитвою всіма стаціями Хресної дороги і був зворушений великою людською працею і непохитною вірою. Неподалік сяють білими хрестами могили ченців, які жертвоним життям і щирою любов'ю до Бога зберегли та освятили це місце.

Михайло МИХАЙЛІНИН

Гусятинські поліцейські розпочали кримінальне провадження за фактом масової загибелі риби

Подія трапилася у селі Вільхівчик Гусятинської громади. Місцеві жителі виявили в річці Збруч, що протікає в межах їхнього населеного пункту, масову загибель мальків та дорослої риби.

До співробітників відділення поліції №3 міста Гусятин із заявою звернулася староста села. Жінка повідомила про те, що на березі річки Збруч, яка протікає через Вільхівчик, виявлено масову загибель риби. Поблизу водойми не має підприємств, які могли через викиди спричинити таку ситуацію.

На місці події працювала

слідчо-оперативна група поліції спільно з представниками екологічної інспекції, рибного господарства та територіального підрозділу Держпродспоживслужби. Фахівці взяли взірці води для проведення дослідження.

За цим фактом розпочато кримінальне провадження відповідно до частини 2 статті 242 Кримінального кодексу України - порушення правил охорони вод. Санкція статті передбачає обмеження волі на строк до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк, повідомили у відділі комунікації обласної поліції.

Відтепер на Тернопільщині працює водна поліція

дексу України".

Перевірка водіїв суден на дотримання правил судноплавства - це ще один напрямок роботи водної поліції. Кермувальники таких засобів повинні мати посвідчення судноводія та судновий білет на плавзасіб. Водні поліцейські також уповноважені перевіряти водіїв на стан сп'яніння. У разі підтвердження факту нетверезого керування або ж відмови від проходження освідування на порушників складатимуть адмінпротокол за ст. 130 КУПАП.

"У літній період співробітники сектору водної поліції стежать також за безпекою людей, які відпочивають на водоймах. Правоохоронці проводять профілактичні бесіди та нагадують правила поведінки на воді. Водночас поліцейські реагують на виклики та повідомлення громадян про правопорушення на водних об'єктах чи прибережних зонах", - зазначив Володимир Івашко.

Відповідальний секретар:

Віктор Уніят

Літературний редактор:

Наталія Гаврішко

Журналісти: Галина Вандзеляк, Зоряна Деркач, Ольга Кушнерик

Бухгалтерія: Галина П'ятківська

Рекламний відділ: Оксана Волошина

Свобода

плюс Тернопільщина

Головний редактор
Тарас Савчук

46008, м. Тернопіль, вул. Торговиця, 11,
ТОВ «Редакція газети «Свобода».

P/r16380805000000026000624332
в АТ «Райффайзен Банк Аваль»,
МФО 380805, код 21157527

Журналісти: тел. 0 (352) 23-55-02

Реклама: тел. 0 (68) 932-29-05

Індекси видання: 61369, 40184.

Право

Від антиукраїнського графіті до підпалу військового авто

■ В Україні почалися випадки підпалів військових автівок. Лише за останні місяці такі злочини трапилися у Києві, Одесі, Дніпрі, Рівному та багатьох інших містах. Все частіше виконавцями стають жінки і навіть діти. Їх вербують росіяни: через Telegram чи заборонений ВКонтакте. Чому українці в тилу готовіти на злочин за вказівкою росії?

Ворогу потрібна «картинка»

10 липня Служба безпеки України повідомила про затримання 28-річної мешканки Олександрії на Кіровоградщині, яка підпалила службовий пікап інструктора Національної гвардії. Наступним її завданням від російського куратора був підпал будівлі місцевого ТЦК. За це її обіцяли гроші: розмір винагороди мав залежати від масштабу пожежі.

Як констатують у Центрі громадського моніторингу та контролю, на жаль, такі випадки непоодинокі: ледь не щодня у поліції та СБУ звітують про затримання паліїв, які працюють на росію. Підпали авто українських військових потрібні рф, щоб створювати фейки, про нібито "антиукраїнське підпілля", яке активно діє в нашій країні. Зокрема, з такою метою мали використати відеозйомки, які вела горепалійка з Кіровоградщини. А у Центрі стратегічних комунікацій вже розвінчували російський фейк про українців, які підпалиють автомобілі військових, аби показати спротив "диктатури Зеленського".

Гроши -

основна причина

Мотивом для злочинів проти власних військових найчастіше стають саме гроші. Росіяни спеціально шукають у соцмережах наркозалежних або ж людей, які не можуть

людина легко піддається впливу, і, обіцяючи легкий заробіток та значні суми винагороди - від трьох до п'яти тисяч доларів, пропонують вчинити злочинні дії у вигляді підпалів автомобілів військовослужбовців", - пояснює Кузьменко.

За інформацією тренера-методолога громадської організації #stop_sextинг Василя Філоненка, підлітки можуть навіть не усвідомлювати, що чинять. "Адже це може подаватися як весела гра, видаючи, зокрема підпали автівок за боротьбу зі шпигунами всередині Збройних сил України. Діти до кінця можуть не розуміти наслідків", - пояснюю він.

Підпали триватимуть?

За підпал автомобілів передбачено кримінальну відповідальність - до десяти років ув'язнення. А у разі встановлення зв'язку з російськими спецслужбами, дії вже будуть кваліфіковані за статтею про диверсію, і тоді покарання передбачає від 15 років позбавлення волі до довічного ув'язнення. Проте, незважаючи на покарання, диверсії можуть тривати й надалі. У цьому, зокрема певен військовий Тарас Котов, якому ледь не знишили транспорт. Адже каже, росіяни не припинять полювати на людей, які переважають у борговій ямі.

Щоправда, попри зусилля росіян, деякі історії мають щасливий кінець. Так військовим, яким у червні зловмисники спалили автівку у Дніпрі, за місяць після цього небайдужі зібрали 160 тисяч гривень на нову. А підозрюваних у знищенні майна бійців - затримала поліція.

Вербують навіть дітей

Вербування дітей для вчинення злочинів проти військових - ще одна практика російських спецслужб. Неповнолітні знаходять у соцмережах, зокрема у Telegram. За словами заступника начальника департаменту карного розшуку Національної поліції Юрія Кузьменко, під час літніх канікул такі випадки почалися, адже діти проводять більше часу в Інтернеті. Спершу завдання підліткам дають нескладні, як от намалювати антиукраїнське графіті. "За це обіцяють певну винагороду, яка становить від кількох до 20 тисяч гривень. У разі виконання особою цього завдання, спецслужби розуміють, що

Які вакансії у ТОП на ринку праці Тернопільщини

На сьогодні місцеві підрозділи Тернопільського обласного центру зайнятості пропонують шукачам роботи більше 1,8 тис. вакансій від роботодавців регіону. З них майже кожна п'ята - із заробітною платою вищою від середньої по області.

Найбільша потреба у працівниках є на підприємствах переробної промисловості, в торгівлі, у сферах охорони здоров'я та надання соціальної допомоги, транспорту, в освіті.

У топ 10 вакансій області увійшли: водій, лікар, продавець, кухар, швачка, підсобний робітник, медсестра, вантажник, бухгалтер, касир торговельного залу.

У топі професій за розміром зарплати:

31,8 тис. грн - складальник електричних машин та апаратів;

30 тис. грн - начальник (завідувач) виробничої лабораторії, начальник виробництва;

25-28 тис. грн - оператор пульта керування устаткуванням залізобетонного виробництва, рихтувальник кузовів, начальник цеху, керуючий відділенням, оператор лінії у виробництві харчової продукції (виробництво м'ясних продуктів), дизайнер-виконавець, монтажник устаткування зв'язку;

20-22 тис. грн - лікарі різних спеціальностей, заїбачів худоби, машиніст автovицьких та автогідропідйимачів, авторемонтник, монтажник систем вентиляції, кондиціонування повітря, пневмотранспорту й аспірації, монтажник-складальник алюмінієвих конструкцій, агент торговельний, інженер мережі стільникового зв'язку, монтувальник шин, формувальник залізобетонних виробів та конструкцій, готовувач фаршу, керуючий магазином, завідувач сектору.

Загалом зарплата залежить від виконуваних обов'язків та кваліфікації.

За детальнішою інформацією зверніться у місцевий підрозділ Тернопільського обласного центру зайнятості, або за тел. "гарячої лінії".

astramia.com.ua

Медичний центр

- Лікування алкоголізму та куріння
- Психіатрія, неврологія, рефлексотерапія
- Народна та нетрадиційна медицина

(0352) 51-50-00

м. Тернопіль, вул. Малишка, 2

Ліц. АВ №511224 від 17.12.2009 р. видана МОУ

Самолікування може бути шкідливим для вашого здоров'я

Відповідальний секретар:

Віктор Уніят

Літературний редактор:

Наталія Гаврішко

Журналісти: Галина Вандзеляк, Зоряна Деркач, Ольга Кушнерик

Бухгалтерія: Галина П'ятківська

Рекламний відділ: Оксана Волошина

Ідентифікатор
у Реєстрі суб'єктів
у сфері медіа:

R30-02865.

Рішення Нацради
України з питань
телебачення і
радіомовлення №571
від 29.02.2024 р.

E-mail редакції:

reklama-svoboda@ukr.net

svoboda-te@ukr.net

Сайт: svoboda.te.ua

Чергова - Галина Вандзеляк

Висловлювані авторами думки можуть не збігатися з позицією редакції. Редакція залишає за собою право редагувати і скорочувати тексти. Оригінали не рецензуються і не повертаються. Листування з читачами - лише на сторінках газети. Матеріали під рубрикою «Політична трибуна» надруковані на правах реклами. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.

Віддруковано:
ТОВ «Поділля-Тер», м. Тернопіль,
тел. (0352) 52-27-37, (067) 352-18-51.

сайт www.a-print.com.ua.

Замовлення № 775

Тижневий тираж 12200

Перше віче в Тернополі на шляху до волі 30 липня 1989 року

Y другій половині 1980-х років тодішню тоталітарну державу, яка формально називалась союзом, а фактично була більшовицькою московською імперією й тюмою більше 130 народів і народностей, охопила криза в усіх сферах економічного і суспільного життя. Щоб врятувати цю імперію від розвалу, тодішній її керманич М. С. - Горбачов запровадив програму перебудови.

Зміни в її ході дали можливість національно-свідомим сміливим творчим людям всіх пригноблених народів тодішньої тоталітарної московської імперії почати боротьбу за волю.

Думаю, ніхто не заперечить, що в національно-визвольних змаганнях за незалежність України у 1989-1991 роках вирішальною силою був Народний Рух України, який спочатку називався «НРУ за перебудову». Ідея створення РУХу народилася влітку 1988 року в середовищі українських письменників та іншої творчої інтелігенції.

Тернопільщина завжди була серед перших у національно-визвольних змаганнях. Так і цього разу. З ініціативи поетів Георгія Петрука-Попика, Михайла Левицького, творчих людей Марії Куземко, В. Колінця, Л. Горохівського, В. - Турецького в ніч з 23 на 24 березня 1989 року в приміщенні Тернопільського відділення спілки письменників України була створена перша в Україні Крайова організація Народного Руху України за перебудову, обрана рада організації, яку очолив поет Михайло Левицький.

Очільники НРУ за перебудову разом із раніше створеним Тернопільським відділенням Української Гельсінської спілки, яку очолював Л. Горохівський, товариством «Вертеп», яке очолював І. Пушкар, «Меморіалом», створеним 28 квітня 1989 року, очолюваним М. Куземко, Товариством української мови ім. Т. Шевченка, створеним 22 листопада 1988 року, яке очолював професор Роман Гром'як, активно здійснювали розбудову організацій, українізацію, демократичні зміни, відновлення історичної пам'яті.

Саме з метою відновлення історичної пам'яті і вшанування Героїв України, борців за її незалежність та жертв московсько-більшовицьких репресій, всі патріотичні українські організації за підтримки патріотично налаштованих жителів м. Тернополя, приміських сіл і всієї Тернопільщини протягом травня-червня-липня 1989 року провели величезну роботу на Микулинецькому цвинтарі м. - Тернополя з впорядкування могил Січових стрільців і за-

катованих московсько-більшовицькими окупантами у Тернопільській тюрмі в червні 1941 року.

Усі ці могили радянська влада забороняла упорядковувати, за цим дивилось пильне око НКВС, КДБ. Тому вони заросли кущами колючого терену, глоду, шипшини. Мені, автору статті, розповідали члени товариства української мови с. Острів, головою якого я тоді був, які брали участь в упорядкування могил, що міліція не пускала машини із землею на цвинтар, то люди навіть приносили землю в сумках, говорили, що йдуть на могили рідних. Але з великим зусиллям до 30 липня 1989 року могили були належно упорядковані. І 30 липня 1989 року в неділю для освячення цих могил вперше в Тернополі відбулося волелюбне віче-реквієм на Тернопільському цвинтарі із синьо-жовтими пропорами і хода вулицями Тернополя. Я був учасником цього віча. Територія цвинтаря і прилегла до нього були заповнені людьми. Всюди на узбіччі доріг стояли сотні машин, на яких приїхали небайдужі українці зі всієї Тернопільщини та сусідніх областей, зокрема були члени ОУН, УПА, політв'язні, рідні закатованих у Тернопільській тюрмі у червні 1941 року та членів ОУН, УПА, які загинули в боротьбі за волю України від рук окупантів.

На віче виступали лідери Руху Василь Червоній, Михайло Поровський, також Марія Куземко, Я.Ю.Карп'як, М. Левицький та інші. Вперше промовці сміливо звинувачували радянську владу, НКВС у скoenні злочинів проти українського народу, закликали до єдності у боротьбі проти несправедливості, насильства, за покращення життя простих українців. Люди слухали з піднесенням. Особливо переймались, коли очевидці, рідні та близькі закатованих у червні 1941 року московсько-більшовицькими окупантами в Тернопільській тюрмі розповідали про побачені ними звіrstва над вбитими. Жителька села Настасів М.Г. Баб'як розповідала, коли у червні 1941 року, шукаючи своїх двох братів, зайшла в Тернопільську тюрму, відкриту німцями, то побачила страшну картину: «В камерах лежали стоси мертвих тіл із виколотими очима, понівеченими носами, вирізаними на грудях тризубами або хрестами, поламаними руками і ногами. Вже на подвір'ї тюрми я впізнала двох своїх закатованих братів з виколотими очима, відрізаними вухами і носами. За що, за яку провину московські кати так познущалися з моїх братів?»

Такі виступи і розповіді викликали жаль до жертв тоталі-

ітаризму і ненависть до катів українського народу. У багатьох котилися по лиці слози, стискалися кулаки і піднімався патріотичний дух.

Поряд зі мною стояли жителі с. Острів, колишні члени ОУН, українські патріоти Богдан Трут і Ярослав Глуховецький. Із їхніх очей текли слози радості. «Славку, я не думав, що ще побачу наші синьо-жовті фани, що повстане Україна!» — сказав Б.Трут до Я.Глуховецького. Вони обнялися і заплакали.

Наприкінці віча Львівська делегація через гучномовці звернулася до присутніх, щоб з метою недопущення провокацій з боку влади тернополяни провели їх до залізничного вокзалу. І майже всі тернополяни провели львів'ян до вокзалу. Я (автор статті) йшов десь у 6 чи 7-му ряді передньої частини колони. Вона витягнулася від цвинтаря до «Рогатки» і заповнила всю вулицю Князя Острозького - аж до повороту на вулицю Січових Стрільців до вокзалу. Уся проїжджа частина і тротуари були заповнені людьми. Над колоною вздовж майоріли синьо-жовті пропори, несли лозунги «Слава Україні! — Героям Слава!», «Ганьба КПРС», «Тікайте, москалі, із України» та багато інших. Такі ж тисячоголосі заклики лунали над колоною, що аж шибки тримали в навколошніх будинках.

Мене особисто, як і переважну більшість учасників цього походу, пройняв дух свободи, надзвичайна сміливість і готовність до будь-яких дій.

Колона підійшла вулицею князя Острозького до повороту направо, до вокзалу. Учасники віча хотіли пройти вулицею Князя Острозького, потім направо - на бульвар Т. Шевченка, позаду універмага, на Театральну площа і до пам'ятника Тарасу Шевченку. Але влада вулицю Князя Острозького перекрила пожежними машинами, рядами міліції й чиновників з червоними пов'язками. Так само була перекрита вулиця Січових Стрільців. Офіцер міліції по мегафону попередив, що подальший шлях колони - тільки до залізничного вок-

забороняє йти до майдану, але його ніхто не слухав. Ще двічі міліція вишиковувалася в трохрядний заслон, але при наближенні колони заслон розсіювався, як мряка на сонці. Я переконався тоді, що ніхто в світі не може стримати порив народу до свободи. Особливо, коли народ спільно бореться за свої права, стає нацією. Таким став тоді український народ, тернополян.

Територія біля пам'ятника Т.Г.Шевченку та й весь прилеглий майдан були заповнені тисячами людей. Присутні поклали квіти до пам'ятника Кобзарю, заспівали пісні «Заповіт», «Реве та стогне Дніпр широкий...», «Ой, у лузі червона калина», виступили представники львів'ян та тернополян.

Потім частина учасників провела гостей на вокзал, дякували і прощалися. Коли потяг рушив, з вікон майже кожного вагона замайоріли синьо-жовті пропори. Ми стояли на пероні, махали руками. Хтось заспівав пісню «Хlopці, підемо, боротися будем, за Україну, за рідні права!», і більшість її підхопила. Люди групами розходилися, роз'їжджалися і обговорювали пережите діяство. На душі було радісно і весело. Ми були горді за себе і за всіх учасників віча, що не побоялися провести це дійство і перемогли. Так, це була перша значна перемога народу над владою.

Ця перемога сприяла росту авторитету національно-патріотичних сил. Все більше найбільш свідомих українських патріотів, переважно із простих людей, вступали в РУХ та інші українські патріотичні організації, брали участь в акціях боротьби за незалежність України. І ця боротьба завершилася здобуттям Україною Незалежності 24 серпня 1991 року. Ми тоді здобули її мирним шляхом, і якби протягом нашого вже більш 30-літнього часу Україною правила справжні патріоти, не було б такої руйнації економіки в державі, виїзду мільйонів українців за кордон через безробіття і низьку заробітну плату, ми зберегли б хоча б ту зброю і армію, яку Україна мала у 1991 році, і ніхто на нас не пішов би війною. А тепер, скориставшись нашою слабкістю, на нас напав споконвічний наш ворог — московська орда, яка відкрито заявила, що хоче знищити Україну як державу, а українців як націю, і чинить проти людей такі ж звіrstва, які робили московити у 30-40-х роках минулого століття. Тому весь український народ став на захист України, а країні сини й дочки зі збрією в руках борються за незалежність нашої держави, віддаючи на віттар свободи силу, здоров'я і навіть життя. І віримо, що Україна за підтримки партнерів обов'язково переможе.

Казимир ЯРЕМА,
учасник першого віча в Тернополі 30.07.1989 року, активний член РУХу і «Просвіти» з 1989 року

Прочитане

Барвистий візерунок поетичної душі

Поезія усюди: у музичних звуках,
Набридливих раніш воронячих катренах.
Поезії нема лише у війнах й муках,
Какофонічно й лячно ще ревуть сирени.

Валентина Судома

Iстинно талановитим особистостям притаманна скромність. Вони завжди залишаються собою: без пафосу й помпезності... Саме до таких належить Валентина Судома - людина великої душі, педагогиня, літераторка, яка народилася на Хмельниччині, закінчила філологічний факультет Кам'янець-Подільського педагогічного інституту (нині університету імені Івана Огієнка). Живе і працює в Тернополі. Є учасницею літературного об'єднання ТОО НСПУ.

Вірші неодноразово друкували у колективних збірниках: "Колиска роду", "З Україною в серці", "Гармонія", "Так ніхто не кохав", "Оберіг", "Моя Батьківщина", "Натхнення", "Усі мої думки тобі", "Заграва", "Дивокрай", "Антологія сучасної української новелістики і лірики", в літературно-художньому альманаху "Скіфія", в альманасі літературного об'єднання при ТОО НСПУ та в міжнародному літературно-мистецькому журналі "Zeitglas". Пані Валентина - авторка двох поетичних збірок - "Біль танець осені" та "Вузлики на згадку" (2022).

Тримаю в руках третю збірку "Біль слізози" (Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2024). Палітурка - обличчя збірки. Яка філософська й оригінальна назва! На стебелині трави блистить краплини роси, яка повільно котиться і падає на пелюстки маку. Це крик душі авторки, яка хоче привернути увагу до війни в Україні. Це слізози України, які ніхто не бачить, і біль, який ніхто не відчуває, бо це тільки наш біль...

То кулі в тілі стебелин.

В розливах пелюстинок крові,

З них ніч для тих збирає сини,

Чия провінча у любові.

Розгортаю книжку і мандрую її сторінками. Читаю. Перечитую. Вникаю у поетичні тексти. Моєму захопленню немає меж. Це письмо витончене і самобутнє,

поезія, яку треба смакувати, як настояне вино, в якому іскриться мистецький шарм оригінальності та неповторності.

Пані Валентина уклала збірку з двох розділів: "Біль слізози" та "Присвяти". Творчий потенціал поетеса черпає з невтомного духовного джерела свого роду, яке нерозривно звязане з рідним краєм. Її поетичний талант гармонійно поєднує багату уяву і глибинні почуття, емоційну сприйнятливість, силу інтелекту, непересічність характеру, доброту, майстерність, моральність, ідейну переконаність, громадянську позицію та філософську мудрість зрілої Жінки.

Авторка у своїх віршах майстерно втілює відповідну мету, виховуючи почуття патріотизму, національну гідність, повагу до захисників, які відстоювали і відстоюють волю та свободу народу, мирне майбутнє України. Вона закликає стати борцем - борцем за великі ідеали часу, суспільства, людства. Це майстерно зашифровано між рядками, які може прочитати тільки вдумливий читач.

Мисткиня з болем переживає за сьогодення, що чахне в земній веремії лютої війни. Зі щемом у душі згадує солдата, який з дому гнав німецьких фашистів, а тепер земля цього ж солдата зрошила катів, дітовбивць і адептів фюрера, котрі вчиняють в Україні геноцид, розп'явши Божу заповідь "Не вбий!".

Літають лелеки, шукаючи тиш. На півдні та сході

туркочуть гармати - Країна борониться,

ворог не спить...

За сина, ридаючи,

молиться мати.

Повністю вичерпати ав-

торський текст Валентини Судоми неможливо. Як би докладно не зупинялися на політичних натяках, багатозначних умовчаннях, побутових реаліях чи літературних асоціаціях, завжди залишається місце для нових питань, в які поетеса вкладає біль згорюваної України:

"Ви знаєте горе? - питає з світлини. -

В наш вік десь ви бачили стілки смертей?

Я човном везу домовину із сином...

Хтось з вас пережив біль утрати дітей?

І хоча перший розділ присвячений воєнній тематиці, творча палітра поетичного полотна авторки насычена енергетично потужними метафорами та порівняннями, що надають її письму колоритності й різноварності: "цвіте весна кривавим цвітом", "в сонця червневого сивіють пасма", "розкрию пелюстки думок", "схотів свободу одягнути у кайданки", "говори хоч слізою", "схлипує пелюстка в затишку долоні", "злоба в одежі любові", "немов в дощ гриби, виростали могилки", "вечір незрячий у тиші, мов порох".

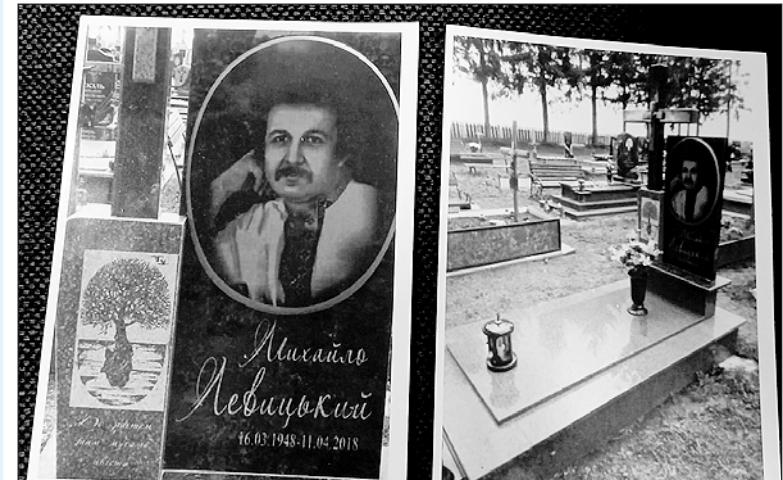
Кожне правдиве слово поетеси загартоване у полум'ї віри, світлої надії і Божої благодаті, що зігриває щирістю, виваженістю, терпеливістю. У вірші "Тіні" авторка закликає читача задуматися про глибинний сенс того, що відбувається сьогодні, ніби створюючи інтригу, і в той же час відкриває приховані мотиви: як є тіні - десь поруч світло. Вона майстерно залишає читача на одинці з думками, вселяє віру, даючи йому змогу самостійно робити висновки.

Присвяти пані Валентина щиро адресує друзям, однодумцям, відомим особистостям, які в її душі залишили слід і запалили свічку натхнення. Поезія Валентини Судоми приваблює запашним ароматним словом, розкішним кольоровим лексиконом та образною неповторністю. Це її власний поетичний світ, барвистий візерунок щедрої душі, що дарує перлини пізнавальної мудрості, унікальність якої - в невичерпній енергії філософської та величної думки, що приходить з літами. Думаю, що літературна царина злагатилася новою яскравою зіркою, яка приваблює неординарністю і самобутністю, притаманна тільки її особливому естетичному стилю.

Василіна ВОВЧАНСЬКА,
членкиня НСЖУ, НСПУ
м. Тернопіль

Фото Валентини Судоми

Вшанували пам'ять Михайла Левицького

■ "Грибів не буде - назбираю слів". Це - рядок із вірша поета Михайла Левицького. 21 липня у світлиці Тернопільської обласної організації Національної спілки письменників України рідні, друзі, літератори й усі небайдужі збиралі слова-спогади про непересічного Велета Духу та Слова.

Mихайло Левицький - лауреат всеукраїнських літературних премій ім. Іванни Блажкевич, ім. Богдана Лепкого, нагороджений орденом "За мужність" і медаллю НСПУ. Співзасновник Тернопільської обласної організації НСПУ, крайової організації Народного руху України, Богом поцілований художник та поет. Людина, яка не підкорялася жодній владі, митець, який так витончено малював і словом, і пензлем любов до рідної землі та навчав цієї любові інших.

Годину пам'яті поета й громадсько-політичного діяча розпочала з біографічної довідки членкиння літературного об'єднання Галина Шулим. Про письменника також розповіла членкиння літературного об'єднання Марія Карпик, цитуючи віршовані рядки поета.

Спогадами та життєвими перипетіями ділилися письменники Зіновій Кіпібіда, Володимир Кравчук, Сергій Лазо, художник Богдан Ткачик. Не залишили байдужими нікого з присутніх одкровення дружини Надії Левицької та вірного друга Іларіона Пилипця...

Вірші Михайла Левицько-

го декламували Ольга Атаманчук, Володимир Кравчук, Галина Шулим, а після закінчення заходу - майже всі присутні. Валерій Дідух зачитав віршовані рядки, які він присвятив поету.

Затишну атмосферу прикрасив своїми піснями на слова М. Левицького Сергій Лазо.

Поезія Михайла Левицького, зіткана із образності й надзвичайного відчуття мови, торкається найглибших куточків душі та залишається там промінчиками сонця. Його слово - краплина сокровенної любові. Його рядки - елей для стривожених душ, віра в Україну та в її людей.

До речі, цього року Тернопільська міська рада заснувала міську літературну премію імені Михайла Левицького за кращу поетичну збірку.

Таких людей, як Михайло Левицький, - одиниці. Пам'ятаймо їх. Бережімо спогади про них. Будьмо достойними нащадками, не забуваючи, що:

"...To свята і найвища щастливість,

Коли долю вже іній вкрива, -

Ще зронити на рідну ниву
Хоч пір'їнку свого крила".

Ольга АТАМАНЧУК

